

Zbierka súdnych rozhodnutí

NÁVRHY GENERÁLNEHO ADVOKÁTA
NILS WAHL
prednesené 7. apríla 2016¹

Vec C-102/15

**Gazdasági Versenyhivatal
proti
Siemens Aktiengesellschaft Österreich**

[návrh na začatie prejudiciálneho konania, ktorý podal Fővárosi Ítéltábla (Krajský odvolací súd
Budapešť, Maďarsko)]

„Súdna spolupráca v občianskych veciach — Nariadenie (ES) č. 44/2001 — Článok 1 ods. 1 —
Pôsobnosť — Pojem „občianske a obchodné veci“ — Článok 5 ods. 3 — Právomoc prejednať
a rozhodnúť vo veciach nárokov z mimozmluvnej zodpovednosti — Žaloba o vrátenie
bezdôvodného obohatenia“

1. V prejednávanej veci ide o to, či žaloby o vrátenie bezdôvodného obohatenia patria pod právomoc týkajúcu sa „mimozmluvnej zodpovednosti“ v zmysle nariadenia (ES) č. 44/2001.²
2. Čo je však ešte dôležitejšie, Súdnemu dvoru poskytuje príležitosť objasniť pôsobnosť nariadenia č. 44/2001.
3. V týchto návrhoch uvediem, prečo taký nárok, aký je predmetom sporu vo veci samej, ktorý v plnom rozsahu vyplýva z uloženia pokuty za porušenie vnútroštátnych pravidiel hospodárskej súťaže, nepatrí do „občianskych a obchodných vecí“, na ktoré sa vzťahuje nariadenie č. 44/2001. Naopak, patrí do „správnych vecí“, ktoré sú podľa článku 1 ods. 1 uvedeného nariadenia vylúčené z jeho pôsobnosti.
4. Z dôvodov, ktoré nie sú jasné, vnútroštátny súd nepoložil otázku v tom zmysle, či žaloba, ktorú prejednáva, patrí do pôsobnosti nariadenia. Jedným z možných vysvetlení, ako sa ukázalo na pojednávaní, môže byť skutočnosť, že podľa maďarského práva sú žaloby tohto druhu jednoznačne občianskymi vecami.
5. Kvôli úplnosti navyše objasním aj to, prečo sa žaloby o vrátenie plnenia zásadne odlišujú od žalôb vo veciach nárokov z mimozmluvnej zodpovednosti. Na základe toho usudzujem, že článok 5 ods. 3 nariadenia č. 44/2001, ktorý priznáva osobitnú právomoc na prejednanie a rozhodovanie vo veciach nárokov z mimozmluvnej zodpovednosti, neumožňuje, aby sa konanie v takých veciach uskutočnilo v členskom štáte, v ktorom žalovaný nemá bydlisko.

¹ — Jazyk prednesu: angličtina.

² — Nariadenie Rady z 22. decembra 2000 o právomoci a o uznávaní a výkone rozsudkov v občianskych a obchodných veciach (Ú. v. ES L 12, 2001, s. 1; Mím. vyd. 19/004, s. 42).

I – Právny rámec

A – Nariadenie č. 44/2001

6. Podľa článku 1 ods. 1 („Predmet úpravy“) nariadenia č. 44/2001 sa toto nariadenie uplatní „v občianskych a obchodných veciach bez ohľadu na povahu súdu alebo tribunálu. Neuplatní sa najmä na daňové, colné a správne veci.“

7. Článok 2 ods. 1 nariadenia č. 44/2001, ktorý je súčasťou kapitoly II nariadenia č. 44/2001 („Právomoc“), presnejšie jej oddielu 1 („Všeobecné ustanovenia“), stanovuje, že „ak nie je v tomto nariadení uvedené inak, osoby s bydliskom na území členského štátu sa bez ohľadu na ich štátne občianstvo žalujú na súdoch tohto členského štátu“.

8. Oddiel II kapitoly II nariadenia č. 44/2001 obsahuje ustanovenia o „osobitnej právomoci“ vrátane článku 5.

9. Podľa článku 5 ods. 1 osobu s bydliskom na území členského štátu možno žalovať v druhom členskom štáte „v zmluvných veciach na súde podľa miesta zmluvného plnenia, ktoré je predmetom žaloby“.

10. Podľa článku 5 ods. 3 nariadenia č. 44/2001 osobu s bydliskom na území členského štátu možno žalovať v druhom členskom štáte „vo veciach nárokov z mimozmluvnej zodpovednosti na súdoch podľa miesta, kde došlo alebo by mohlo dôjsť ku skutočnosti, ktorá zakladá takýto nárok“.

B – Maďarské právo

11. Podľa § 301 ods. 1 maďarského občianskeho zákonníka³ pokiaľ zákon nestanovuje inak, v prípade peňažného dlhu musí dlžník zaplatiť úroky vo výške rovnej základnej sadzbe maďarskej centrálnej banky platnej v posledný deň pred kalendárnym polrokom, v ktorom dôjde k omeškaniu, aj keď ide o bezúročný dlh. Povinnosť zaplatiť úroky vznikne aj vtedy, ak dlžník odôvodní omeškanie.

12. § 361 ods. 1 občianskeho zákonníka stanovuje, že ten, kto získa majetkový prospech bez právneho základu na úkor tretej osoby, je povinný ho vrátiť.

13. § 83 ods. 5 zákona č. LVII z roku 1996, ktorým sa zakazujú nekalé trhové praktiky a obmedzovanie hospodárskej súťaže,⁴ v znení platnom v čase skutkových okolností stanovuje, že ak je rozhodnutie Versenytanács [Rada pre hospodársku súťaž; orgán, ktorý je súčasťou Gazdasági Versenyhivatal (Maďarský úrad pre hospodársku súťaž, ďalej len „úrad“)] v rozpore s právnym predpisom a účastník konania má v dôsledku toho nárok na vrátenie pokuty, musia sa zaplatiť úroky vo výške rovnej dvojnásobku platnej základnej úrokovej sadzby centrálnej banky zo sumy, ktorá sa má vrátiť.

II – Skutkový stav, konanie a prejudiciálna otázka

14. Spoločnosti Siemens Aktiengesellschaft Österreich (ďalej len „Siemens“), ktorá má sídlo v Rakúsku, uložil úrad v konaní na ochranu hospodárskej súťaže pokutu 159 000 000 HUF (ďalej len „sporné rozhodnutie“). Spoločnosť Siemens napadla sporné rozhodnutie pred maďarskými správnymi súdmi. Keďže žaloba nemala odkladný účinok, spoločnosť Siemens pokutu zaplatila.

3 — A Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény.

4 — A tisztességtelen piaci magatartás és a versenycorlátozás tilalmáról szóló 1996. évi LVII. Törvény (ďalej len „zákon č. LVII z roku 1996“).

15. Prvostupňový správny súd znížil výšku pokuty na 27 300 000 HUF. Tento rozsudok následne potvrdil druhostupňový správny súd.

16. Úrad na základe tohto druhého rozsudku 31. októbra 2008 vrátil spoločnosti Siemens 131 700 000 HUF ako časť pokuty v sume 159 000 000 HUF a podľa § 83 ods. 5 zákona č. LVII z roku 1996 zaplatil spoločnosti Siemens aj úroky vo výške 52 016 230 HUF.

17. Úrad podal na Legfelsőbb Bíróság (Najvyšší súd, Maďarsko; teraz Kúria) kasačný opravný prostriedok proti rozhodnutiu druhostupňového správneho súdu. Uvedený súd konštatoval, že uloženie pokuty 159 000 000 HUF spoločnosti Siemens bolo správne. Dňa 25. novembra 2011 preto spoločnosť Siemens zaplatila zvyšných 131 700 000 HUF z pokuty, odmietla však vrátiť sumu 52 016 230 HUF.

18. Dňa 12. júla 2013 podal úrad na základe § 361 ods. 1 občianskeho zákonníka proti spoločnosti Siemens žalobu o vrátenie poslednej uvedenej sumy získanej ako bezdôvodné obohatenie (ďalej len „predmetný nárok“) a o zaplatenie úrokov za oneskorené vrátenie tejto sumy.

19. Úrad si okrem toho na základe § 301 ods. 1 občianskeho zákonníka uplatňuje nárok na úroky vo výške 29 183 277 HUF za oneskorené uhradenie zvyšnej časti pokuty v sume 131 700 000 HUF za obdobie od 2. novembra 2008 do 24. novembra 2011 vrátane týchto dátumov. Na podporu tohto nároku úrad tvrdí, že sporné rozhodnutie bolo vyhlásené za v súlade so zákonom a účinné *ex tunc*, v dôsledku čoho mala byť zostávajúca časť pokuty v držbe úradu v prvý pracovný deň (2. novembra 2008) nasledujúci po dátume jej neoprávneného vrátenia (31. októbra 2008).

20. Úrad sa domnieva, že bezdôvodné obohatenie je vecou mimozmluvnej zodpovednosti. V dôsledku toho usudzuje, že na základe osobitnej právomoci upravenej v článku 5 ods. 3 nariadenia č. 44/2001 má vnútroštátny súd potrebnú právomoc v spore vo veci samej.

21. Spoločnosť Siemens namieta voči takémuto uvažovaniu a tvrdí, že článok 5 ods. 3 nariadenia č. 44/2001 sa na prejednávajúcu vec neuplatní, lebo podľa maďarského práva povinnosť vrátiť bezdôvodné obohatenie nie je založená na protiprávnom správaní, ale vyplýva z neexistencie právneho nároku na majetkový prospech. Pokiaľ ide o úroky z omeškania, ktorých sa úrad domáha, spoločnosť Siemens tvrdí, že úroky z omeškania nepredstavujú náhradu škody, lebo platba nezávisí od toho, či nejaká škoda vznikla.

22. Dňa 12. júna 2014 Fővárosi Törvényszék (Mestský súd Budapešť, Maďarsko) rozhodol o prerušení konania, keďže sa domnieval, že bezdôvodné obohatenie nemožno považovať za spadajúce pod mimozmluvnú zodpovednosť. Podľa názoru uvedeného súdu bezdôvodné obohatenie nie je zodpovednostným inštitútom a nedochádza ani k nijakej škode, ale len k zmenšeniu majetku a neexistencii právneho titulu.

23. Úrad podal voči rozhodnutiu z 12. júna 2014 na vnútroštátny súd odvolanie s tvrdením, že Fővárosi Törvényszék (Mestský súd Budapešť) má vo veci právomoc. Vnútroštátny súd teraz musí preskúmať rozhodnutie o prerušení konania pre nedostatok právomoci.

24. Vzhľadom na pretrvávajúce pochybnosti o správnom výklade článku 5 ods. 3 nariadenia č. 44/2001 sa vnútroštátny súd 2. marca 2015 rozhodol prerušiť konanie a položiť Súdnemu dvoru túto prejudiciálnu otázku:

„Považuje sa žaloba založená na vrátení pokuty uloženej v konaní na ochranu hospodárskej súťaže a zaplatenej subjektom so sídlom v inom členskom štáte – ktorému bola pokuta vrátená, ale toto vrátenie bolo neskôr vyhlásené za nedôvodné –, ktorú orgán pre hospodársku súťaž podá proti tomuto subjektu s cieľom dosiahnuť vrátenie úrokov, ktoré právna úprava priznáva tomuto subjektu v prípade vrátenia a ktoré uvedený orgán zaplatil, za žalobu ‚vo veciach nárokov z mimozmluvnej zodpovednosti‘ podľa článku 5 ods. 3 [nariadenia č. 44/2001]?“

25. Písomné pripomienky podala spoločnosť Siemens, úrad, maďarská, nemecká a talianska vláda, ako aj Komisia. Na pojednávaní, ktoré sa konalo 14. januára 2016, predniesli písomné pripomienky všetci títo účastníci s výnimkou talianskej vlády.

III – Analýza

26. Ako som uviedol, vnútroštátny súd sa svojou otázkou v podstate pýta, či môžu žalobu o vrátenie platby poskytnutej subjektu so sídlom v inom členskom štáte podanú v dôsledku toho, že platba sa následne ukázala byť neoprávnená, prejednať súdy členského štátu, v ktorom má sídlo žalobca, na základe pravidla osobitnej právomoci stanoveného v článku 5 ods. 3 nariadenia č. 44/2001, ktorý sa týka mimozmluvnej zodpovednosti.

27. Uviedol som však aj to, že „správne veci“, na ktoré odkazuje článok 1 ods. 1 nariadenia č. 44/2001, nepatria do pôsobnosti tohto nariadenia. Vzhľadom na to je pred zodpovedaním meritórnej otázky potrebné určiť, či predmetný nárok vychádzajúci z pokuty, ktorú vnútroštátny orgán pre hospodársku súťaž uložil v správnom konaní za porušenie vnútroštátnych pravidiel hospodárskej súťaže, patrí do pôsobnosti nariadenia č. 44/2001.

A – Pôsobnosť nariadenia č. 44/2001

1. Úvodné poznámky

28. Predmet úpravy nariadenia č. 44/2001 je od začiatku obmedzený na „občianske a obchodné veci“. Podľa ustálenej judikatúry sú pojmy „občianske a obchodné veci“ a na druhej strane „správne veci“ autonómnymi pojmami práva EÚ.⁵

29. Otázka, či má podľa maďarského práva žaloba vo veci samej správnu alebo občianskoprávnú a obchodnú povahu, preto nemá vplyv na uplatniteľnosť nariadenia č. 44/2001. Skutočnosť, že návrh na začatie prejudiciálneho konania neobsahuje otázku týkajúcu sa pôsobnosti nariadenia č. 44/2001, ani to, že všetci účastníci tohto prejudiciálneho konania zhodne tvrdia, že podľa maďarského práva je žaloba vo veci samej občianskoprávnou vecou, teda nemá za účinok uplatniteľnosť nariadenia.

5 — Pozri v tomto zmysle rozsudky LTU (29/76, EU:C:1976:137, bod 3) a flyLAL-Lithuanian Airlines (C-302/13, EU:C:2014:2319, bod 24).

30. V tejto súvislosti skutočnosť, že otázka pôsobnosti nariadenia č. 44/2001 nebola položená, nebráni Súdnemu dvoru v tom, aby sa touto problematikou zaoberal. Súdny dvor má totiž viacero možností. Po prvé môže Súdny dvor odmietnuť vykonávať svoju právomoc, ak je zjavné, že ustanovenie práva EÚ, ktorého výklad má Súdny dvor poskytnúť, sa nemôže uplatniť.⁶ Po druhé môže Súdny dvor subsidiárne konštatovať neprípustnosť problematiky podľa článku 94 písm. c) Rokovacieho poriadku Súdného dvora (ďalej len „RP“).⁷ Po tretie môže Súdny dvor namiesto toho poňať neuplatniteľnosť článku 5 ods. 3 nariadenia č. 44/2001 v tom zmysle, že nesúvisí s prípustnosťou návrhu na začatie prejudiciálneho konania, ale s jeho podstatou.⁸

31. Pokiaľ ide o mňa, chcel by som poukázať na to, že ak by Súdny dvor súhlasil s mojim názorom, že predmet konania vo veci samej nepatrí do pôsobnosti nariadenia č. 44/2001, v každom prípade by to viedlo k vyriešeniu sporu vo veci samej. Preto *de facto* poskytnem vecnú odpoveď na prejudiciálnu otázku. Okrem toho sa zdá, že návrh na začatie prejudiciálneho konania spĺňa všetky ďalšie formálne požiadavky uvedené v článku 94 písm. a) a b) RP. Vzhľadom na to a s prihliadnutím na duch spolupráce, ktorý musí v prejudiciálnom konaní prevládať – pričom táto spolupráca si vyžaduje, aby Súdny dvor poskytol vnútroštátnemu súdu užitočnú odpoveď – navrhujem, aby Súdny dvor preformuloval prejudiciálnu otázku tak, aby v nej išlo o to, či žaloba vo veci samej patrí do pôsobnosti nariadenia č. 44/2001.

2. Úvaha o pôsobnosti nariadenia č. 44/2001

32. Keďže návrh na začatie prejudiciálneho konania neobsahuje nijakú otázku v tomto zmysle, nezaoberá sa tým, či predmetný nárok patrí do pôsobnosti nariadenia č. 44/2001. Napriek tomu úrad, maďarská vláda a Komisia odvolávajú sa najmä na rozsudok Sapir a i.⁹ tvrdia, že predmetný nárok nepredstavuje „správnu vec“ (maďarská vláda rozsiahlym spôsobom). Spoločnosť Siemens, ako aj nemecká vláda na ústnom pojednávaní toto stanovisko pomerne pozoruhodne zopakovali.

33. Chcel by som pripomenúť, že keďže je pôsobnosť nariadenia č. 44/2001 obmedzená na „občianske a obchodné veci“, táto pôsobnosť je vymedzená najmä so zreteľom na okolnosti, ktoré charakterizujú povahu právnych vzťahov medzi účastníkmi sporu alebo predmet tohto sporu. Hoci niektoré spory medzi orgánom verejnej moci a osobou súkromného práva môžu patriť do pôsobnosti tohto nariadenia, neplatí to v prípade, že verejný orgán koná v rámci výkonu verejnej moci.¹⁰ Rozhodujúce je to, či žaloba vychádza z ustanovení, ktorými zákonodarca priznal orgánu verejnej moci vlastnú výsadu.¹¹

6 — Pozri v tomto zmysle rozsudok *Woningstichting Sint Servatius* (C-567/07, EU:C:2009:593, body 42 a 43), ktorý sa týka žiadosti o výklad článku 86 ods. 2 ES. Pozri tiež analogicky rozsudok *Romeo* (C-313/12, EU:C:2013:718, bod 20) (ktorý sa týka čisto vnútroštátnej situácie) a uznesenie *Parva Investitionsbanka a i.* (C-488/13, EU:C:2014:2191, bod 26) (ktoré sa týka výkladu sekundárneho práva EÚ v oblasti súdnej spolupráce v občianskych veciach).

7 — Porovnaj napríklad uznesenie o zjavnej neprípustnosti vydané vo veci *SKP* (C-433/11, EU:C:2012:702, body 32 až 38) na jednej strane s uznesením o zjavnom nedostatku právomoci vydaným vo veci *Pohotovosť* (C-153/13, EU:C:2014:1854, body 22 až 25), ktoré sa týkajú toho istého nástroja sekundárneho práva EÚ.

8 — Pozri v tomto zmysle rozsudok *Manfredi a i.* (C-295/04 až C-298/04, EU:C:2006:461, bod 30).

9 — C-645/11, EU:C:2013:228.

10 — Rozsudok *Sunico a i.* (C-49/12, EU:C:2013:545, body 33 a 34).

11 — Pozri rozsudok *Baten* (C-271/00, EU:C:2002:656, bod 37).

34. Je mi síce jasné, že „súkromnoprávne“ žaloby podané v súvislosti s uplatňovaním práva hospodárskej súťaže patria do pôsobnosti nariadenia č. 44/2001,¹² no rovnako zjavné je to, že sankcia uložená správnym orgánom v rámci výkonu regulačných právomocí, ktoré mu priznávajú vnútroštátne právne predpisy, patrí pod pojem „správne veci“. Posledná uvedená situácia určite zahŕňa pokuty za porušenie vnútroštátnych pravidiel zakazujúcich obmedzenia hospodárskej súťaže, čo podľa môjho názoru predstavuje „tvrdé jadro“ výkonu verejnej moci.

35. Pre istotu uvediem, že situácia, z ktorej vychádza konanie vo veci samej, nie je úplne zrejmalá. Predmetný nárok sa totiž netýka zaplatenia samotnej pokuty, ale žaloby o vrátenie sumy pozostávajúcej z i) vrátenia (sankčných) úrokov vo výške dvojnásobku základnej sadzby centrálnej banky, ktoré úrad pôvodne zaplatil na základe výsledku vnútroštátneho súdneho preskúmania, ii) úrokov z omeškania za oneskorené vrátenie tejto sumy a iii) úrokov z omeškania zo zostávajúcej časti samotnej pokuty.

36. Judikatúra Súdneho dvora v tejto oblasti je okrem toho svojou povahou kazuistická,¹³ v dôsledku čoho je ťažké prijať všeobecný prístup.

37. Pokiaľ však ide o predchodcu nariadenia č. 44/2001, konkrétne Bruselský dohovor,¹⁴ Súdny dvor rozhodol, že „skutočnosť, že pri vymáhaní... nákladov postupuje správca na základe *pohľadávky vyplývajúcej z aktu orgánu verejnej moci*, postačuje na to, aby sa jeho postup *bez ohľadu na povahu konania, ktoré vnútroštátne právo na tento účel upravuje*, považoval za nepatriaci do pôsobnosti Bruselského dohovoru“¹⁵.

38. Podstata myšlienky uvedenej v predchádzajúcom bode podľa môjho názoru platí aj dnes: pohľadávky vyplývajúce z aktu orgánu verejnej moci – t. j. z výkonu verejnej moci – nepatria do pôsobnosti nariadenia č. 44/2001. Keď to prenesiem na prejednávajúcu vec, po preskúmaní žaloby vo veci samej podanej úradom a pravidiel, ktoré sa na ňu vzťahujú, som dospel k záveru, že predmetný nárok a ďalšie nároky, ktoré všetky vychádzajú z pokuty uloženej úradom, nepatria medzi „občianske a obchodné veci“.

39. V prejednávanej veci je automatickým vedľajším účinkom zníženia pokuty uloženej úradom v súlade s maďarským právnym predpisom upravujúcim účinky rozhodnutí prijatých úradom – konkrétne s § 83 ods. 5 zákona č. LVII z roku 1996 – vznik predmetného nároku. Predmetný nárok je presnejšie kombináciou viacerých skutočností špecifických pre maďarské právo, konkrétne že i) žaloba o súdne preskúmanie podaná voči spornému rozhodnutiu nemala odkladný účinok na jeho vykonanie, ii) po preskúmaní druhostupňovým správnym súdom bol úrad na základe uvedeného ustanovenia povinný zaplatiť spoločnosti Siemens úroky zo sumy vrátenej pokuty vo výške dvojnásobku sadzby centrálnej banky a iii) rozhodnutie Kúrie (Najvyšší súd) nadobudlo účinnosť *ex tunc*. Domnievam sa totiž, že vždy, keď správne súdy zrušia alebo znížia pokutu uloženú úradom a následne ju potvrdia, kombinácia uvedených prvkov maďarského správneho konania vo všeobecnosti prinesie rovnaký výsledok: dotknutému podniku sa vyplatia úroky podľa § 83 ods. 5 zákona č. LVII

12 — Pozri v tomto zmysle okrem iného rozsudky *flyLAL-Lithuanian Airlines* (C-302/13, EU:C:2014:2319, body 28 a 29) a *CDC* (C-352/13, EU:C:2015:335, bod 56). V poslednej uvedenej veci však generálny advokát Jääskinen síce konštatoval, že predmetné žaloby súvisia s „občianskymi a obchodnými vecami“, zároveň však uviedol, že uplatnenie článku 5 ods. 3 nariadenia č. 44/2001 v týchto konaniach je problematické; pozri návrhy prednesené vo veci *CDC* (C-352/13, EU:C:2014:2443, body 8 až 10, 33, 39, 52 a 53).

13 — Pokiaľ ide o veci, o ktorých Súdny dvor rozhodol, že nepatria pod pojem „občianska a obchodná vec“, pozri okrem iného rozsudky *LTU* (29/76, EU:C:1976:137) (vrátenie poplatkov vyberaných za používanie služieb a zariadenia organizácie Eurocontrol), *Rüffer* (814/79, EU:C:1980:291) (vrátenie nákladov spojených s odstránením vraku) a *Lechouritou a i.* (C-292/05, EU:C:2007:102) (žaloby o vyplatenie kompenzácie podané proti Nemecku v súvislosti s činmi, ktorých sa počas okupácie Grécka dopustili ozbrojené sily Tretej ríše). Pokiaľ ide o veci, o ktorých Súdny dvor rozhodol, že patria pod tento pojem, pozri okrem iného rozsudky *Sonntag* (C-172/91, EU:C:1993:144) (žaloba o náhradu škody podaná proti učiteľovi zo štátnej školy za nedbanlivosť počas exkurzie vedúcu k úmrtiu študenta), *Henkel* (C-167/00, EU:C:2002:555) (žaloba, ktorou sa organizácia na ochranu spotrebiteľov usilovala zabrániť obchodníkom v uplatňovaní nekalých podmienok v spotrebiteľských zmluvách) a *Baten* (C-271/00, EU:C:2002:656) (prechod nárokov na výživné vo vzťahu k bývalej manželke a dieťaťu). Pozri tiež rozhodnutia uvedené v bodoch 44 a 45 týchto návrhov.

14 — Dohovor z 27. septembra 1968 o právomoci a výkone rozsudkov v občianskych a obchodných veciach [*neoficiálny preklad*] (Ú. v. ES L 299, 1972, s. 32).

15 — Rozsudok *Rüffer* (814/79, EU:C:1980:291, bod 15). Kurzívou zvýraznil generálny advokát.

z roku 1996, ktoré sa úrad usiluje získať späť. Zdá sa teda, že takýto výsledok je nevyhnutnou súčasťou preskúmania správneho rozhodnutia podľa maďarského práva. Skutočnosť, že úrad podal proti spoločnosti Siemens žalobu na maďarské občianskoprávne súdy, nič nemení na verejnoprávnom pôvode sporu.

40. Svoj názor vhodne ilustrujem na jednoduchom príklade: keby v spore vo veci samej, naopak, išlo len o nárok dotknutého úradu uvedený v bode 19 týchto návrhov, ktorý sa týka zaplatenia úrokov za oneskorené uhradenie zostávajúcej časti pokuty spoločnosťou Siemens, pochybujem o tom, že by prejednávacia vec vyvolala nejaké problémy. Taký nárok by nepochybne vyplýval z výkonu verejnej moci. A preto hoci predmetný nárok je pomerne komplexným nárokom na vrátenie určitých súm, pravdou zostáva, že rovnako ako ďalšie nároky, ktoré si úrad uplatňuje v spore vo veci samej, v plnom rozsahu vychádza zo správnej sankcie, ktorú úrad uložil spoločnosti Siemens.

41. Úrad však s podporou maďarskej vlády v tomto smere tvrdí, že sa neúspešne pokúsil – pravdepodobne po potvrdení sporného rozhodnutia Kúriou (Najvyšší súd) – vymôcť svoj nárok na vrátenie zaplatených úrokov podľa § 83 ods. 5 zákona č. LVII z roku 1996 v správnom konaní o výkone rozhodnutia na közigazgatási és munkaügyi bíróság (Správny a pracovnoprávny súd, Maďarsko). Jeho žaloba však bola údajne zamietnutá s odôvodnením, že predmetný nárok nevyplýva priamo zo sporného rozhodnutia, a preto nie je vymožitelný. Spoločnosť Siemens potvrdzuje takýto opis udalostí. Úrad preto tvrdí, že sa svojho nároku nedokáže domôcť v správnom konaní.

42. Odhliadnuc od toho, že tieto skutočnosti nie sú uvedené v návrhu na začatie prejudiciálneho konania, a teda nie sú potvrdené, chcem na úvod uviesť, že odmietnutie vykonania sporného rozhodnutia v súvislosti s predmetným nárokom je pochopiteľné. V čase prijatia daného rozhodnutia o uložení pokuty totiž nie je isté, či bude napadnuté, a ak áno, či správne súdy vylúčia jeho uplatnenie, a ešte menej, či bude potvrdené v odvolacom konaní. Inými slovami, keďže spoločnosť Siemens zaplatila pokutu v plnom rozsahu, sporné rozhodnutie bolo riadne vykonané. Domnievam sa však, že toto tvrdenie potvrdzuje môj názor: úrad má za normálnych okolností mimoriadne donucovacie právomoci v porovnaní s pravidlami platnými vo vzťahoch medzi súkromnoprávnymi osobami. Skutočnosť, že táto právomoc sa v prejednávanej veci nevzťahuje na predmetný nárok, je irelevantná rovnako ako určenie príslušného súdu na vymoženie predmetného nároku podľa maďarského práva nie je rozhodujúce na účely uplatnenia nariadenia č. 44/2001. Na účely vymáhania by totiž argumentácia navrhovaná úradom viedla len k ukladaniu symbolických (správnych) pokút, s ktorými by však boli spojené drakonické (občianske a obchodné) úrokové sadzby.

43. Okrem toho nepovažujem za presvedčivé tvrdenie maďarskej vlády, podľa ktorého Kúria (Najvyšší súd) údajne rozhodla, že „súdne preskúmanie nie je fázou správneho konania, nie je jeho predĺžením, ale je od neho nezávislé nielen z organizačného, ale aj z procesného hľadiska“, a že „tieto dve konania sú navzájom odlišné a správne konanie sa končí vydaním konečného rozhodnutia“.¹⁶ Odhliadnuc od toho, že rozhodnutie je konečné, len ak nie je v priebehu súdneho preskúmania vylúčené jeho uplatnenie, spôsob, akým je konanie ponímané na vnútroštátnej úrovni, nemá vplyv na pôsobnosť nariadenia č. 44/2001. Nariadenie nemožno vykladať len z hľadiska rozdelenia právomoci medzi jednotlivé druhy súdov existujúce v niektorých členských štátoch.¹⁷ Ak mám byť úprimný, v právnych systémoch niektorých členských štátov dokonca ani neexistuje oddelený systém občianskych súdov a správnych súdov.¹⁸

16 — Č. II. 37. 671/2014/12., rozhodnutie z 12. novembra 2014.

17 — Pozri analogicky rozsudok Ruffer (814/79, EU:C:1980:291, bod 14).

18 — Platí to okrem iného pre Dánsko, Írsko a Spojené kráľovstvo.

44. V tomto štádiu by som chcel ďalej poukázať na to, že mnohé skutočnosti zdôraznené v relevantnej judikatúre podporujú môj názor. Po prvé predmetný nárok nie je výsledkom samostatného a slobodne prijatého záväzku nezávislého od dotknutej pokuty.¹⁹ Po druhé pokuta, z ktorej predmetný nárok vyplýva, nie je odrazom typickej „občianskej a obchodnej veci“ v zmysle nariadenia č. 44/2001 – práve naopak.²⁰ Po tretie a predovšetkým suma, ktorej sa predmetný nárok týka, nebola spoločnosti Siemens vyplatená omylom. Nešlo o výsledok obyčajného omylu na strane úradu, akého by sa mohla dopustiť akákoľvek súkromná osoba (všeobecne známeho ako *condictio indebiti*). Naopak, predmetný nárok vznikol jednoducho uplatňovaním práva platného pre správne konanie, ktorého sa spor vo veci samej týka.²¹

45. Nakoniec rozsudok Sunico a i., ktorý sa síce týka prípadu údajného podvodu s daňou z pridanej hodnoty (ďalej len „DPH“) typu „kolotoč“, mojím názorom neotriasaa. Je pravda, že Súdny dvor v uvedenej veci kládol podľa všetkého veľký dôraz na vnútroštátne právo, keď rozhodol, že nariadenie sa uplatní. Netreba však prehliadnúť, že právny základ nároku orgánov Spojeného kráľovstva voči spoločnosti Sunico nevychádzal z právnej úpravy DPH, ale z údajnej mimozmluvnej zodpovednosti spoločnosti Sunico (v podobe „zločineckej skupiny, ktorej cieľom bolo dopustiť sa podvodu“), z ktorej vyplynula možnosť poskytnutia náhrady škody. Okrem toho medzi spoločnosťou Sunico a orgánmi Spojeného kráľovstva neexistoval správny vzťah, lebo uvedená spoločnosť nebola platiteľom DPH v Spojenom kráľovstve.²²

46. Z vyššie uvedeného vyplýva, že žaloba o vymoženie predmetného nároku podaná v spore vo veci samej predstavuje správnu vec, ktorá podľa článku 1 ods. 1 nariadenia č. 44/2001 nepatrí do pôsobnosti nariadenia. V dôsledku toho by mal Súdny dvor odpovedať na prejudiciálnu otázku v tom zmysle, že taká žaloba o vrátenie bezdôvodného obohatenia, ktorá vychádza z vrátenia pokuty uloženej v konaní na ochranu hospodárskej súťaže, aká je predmetom konania vo veci samej, nie je „občianskou a obchodnou vecou“ na účely článku 1 nariadenia č. 44/2001.

47. Pre prípad, že by Súdny dvor rozhodol, že spor vo veci samej je „občianskou a obchodnou vecou“, však v nasledujúcich úvahách objasním, prečo sa v každom prípade domnievam, že článok 5 ods. 3 nariadenia č. 44/2001 vnútroštátnemu súdu nepriznáva osobitnú právomoc na rozhodnutie v spore vo veci samej.

B – Podstata

1. Úvodné poznámky

48. Prejednávaná vec dáva Súdnemu dvoru príležitosť poskytnúť niekoľko veľmi potrebných vysvetlení vzájomných vzťahov medzi článkom 2 ods. 1, článkom 5 ods. 1 a článkom 5 ods. 3 nariadenia č. 44/2001. Svoje posúdenie začnem pripomenutím hlavných zásad platných v tejto oblasti.

49. Cieľom nariadenia č. 44/2001 je, aby boli pravidlá súdnej právomoci vysoko predvídateľné a zároveň aby vychádzali zo zásady, že právomoc sa vo všeobecnosti zakladá podľa bydliska žalovaného. Právomoc založená na tomto kritériu musí byť vždy k dispozícii s výnimkou určitých presne vymedzených situácií, keď predmet konania alebo zmluvná voľnosť účastníkov odôvodňuje iné

19 — Pozri rozsudok *Préservatrice Foncière Tiard* (C-266/01, EU:C:2003:282, body 29 až 34), ktorý sa týka záruky za zaplatenie cla, ktorú francúzska poisťovňa poskytla vo vzťahu k Holandsku.

20 — Pozri rozsudky *Realchemie Nederland* (C-406/09, EU:C:2011:668, bod 41), ktorý sa týka pokuty uloženej nemeckým súdom v súvislosti s porušením práv k patentu, a v opačnom zmysle *Bohez*, C-4/14, EU:C:2015:563, bod 40, týkajúci sa penále uloženého súdom s cieľom zabezpečiť dodržanie práva na styk s dieťaťom.

21 — Pozri rozsudok *Sapir a i.* (C-645/11, EU:C:2013:228, bod 37), ktorý sa týka nároku na vrátenie omylom uhradeného preplatku (*condictio indebiti*), ktorý spolková krajina Berlín vyplátila v rámci správneho konania určeného na poskytnutie náhrady za nehnuteľnosti, o ktoré dotknuté osoby prišli za nacistického režimu.

22 — Rozsudok *Sunico a i.* (C-49/12, EU:C:2013:545, body 13 a 36 až 38).

kritérium väzby (výlučná právomoc) – napríklad v konaniach týkajúcich vecných práv k nehnuteľnostiam. Okrem bydliska žalovaného musia byť navyše k dispozícii určité alternatívne kritériá právomoci založené na úzkej väzbe medzi súdom a žalobou alebo na účely uľahčenia riadneho výkonu súdnictva (osobitná právomoc) – napríklad súdy miesta plnenia zmluvného záväzku.²³

50. Nič to však nemení na skutočnosti, že nariadenie č. 44/2001 je založené na myšlienke, že konanie sa musí začať na súde podľa bydliska žalovaného.

51. Nie je teda prekvapujúce, že Súdny dvor rozhodol, že systém všeobecných pravidiel rozdelenia právomocí upravený v kapitole II nariadenia č. 44/2001 je založený na základnom pravidle uvedenom v článku 2 ods. 1, podľa ktorého osoby, ktoré majú bydlisko na území členského štátu, sa žalujú na súdoch tohto štátu nezávisle od štátnej príslušnosti účastníkov. Iba ako odchýlka od tejto základnej zásady právomoci súdnych orgánov v mieste bydliska žalovaného je v kapitole II oddiele 2 nariadenia č. 44/2001 upravený určitý počet osobitných právomocí, akými sú právomoci stanovené v článku 5 nariadenia.²⁴

52. Teraz však je potrebné dať pravidlám osobitnej právomoci, ktoré nahrádzajú všeobecné pravidlo stanovené v článku 2 ods. 1 nariadenia č. 44/2001, náležitý význam určený vzhľadom na ich účel, znenie, štruktúru a predmet nariadenia a netreba ich vykladať tak, že stratia účinnosť.²⁵ Pravdou však zostáva, že je nutné vykladať ich reštriktívne vo vzťahu k všeobecnému pravidlu a v nijakom prípade ich nemožno vykladať nad rámec prípadov, ktoré sú výslovne uvedené v nariadení.²⁶ Súdny dvor napríklad rozhodol, že žaloba o náhradu škody založená na údajnej predzmluvnej zodpovednosti žalovaného (*culpa in contrahendo*) nemôže vychádzať z článku 5 ods. 1 Bruselského dohovoru, ale ak je to možné, musí byť založená na jeho článku 5 ods. 3.²⁷ Práve na základe týchto všeobecných úvah je potrebné určiť odpoveď na prejudiciálnu otázku.

53. Táto odpoveď nie je úplne jednoznačná. V znení článku 5 ods. 3 nariadenia č. 44/2001 nie sú uvedené pojmy „vrátenie“ alebo „bezdôvodné obohatenie“ súčasne s pojmom „mimozmluvná zodpovednosť“ a nie je tam ani bezprostredná zmienka o tom, že žaloba o vrátenie bezdôvodného obohatenia by patrila do jeho pôsobnosti. O tejto neistote svedčia aj jasne rozdelené stanoviská účastníkov, ktorí v tomto konaní predložili Súdnemu dvoru pripomienky: spoločnosť Siemens a nemecká a talianska vláda sa domnievajú, že predmetná žaloba o vyplatenie nárokovanej súm nepatrí do pôsobnosti článku 5 ods. 3 nariadenia č. 44/2001. Úrad, maďarská vláda a Komisia zastávajú opačný názor.

54. Moje stanovisko k tejto problematike je však neochvejné: žaloby o vrátenie bezdôvodného obohatenia nepatria do pôsobnosti článku 5 ods. 3 nariadenia č. 44/2001.

2. Je vrátenie bezdôvodného obohatenia „vecou nárokov z mimozmluvnej zodpovednosti“?

55. Aby mohla byť vec označená za mimozmluvnú na účely článku 5 ods. 3 nariadenia č. 44/2001, podľa ustálenej judikatúry²⁸ musia byť splnené dve podmienky: po prvé žalobca sa musí dotknutou žalobou domáhať určenia zodpovednosti žalovaného a po druhé nemôže sa týkať „zmluvných vecí“, ako je uvedené v článku 5 ods. 1 písm. a) tohto nariadenia.

23 — Pozri odôvodnenia 11 a 12 nariadenia č. 44/2001.

24 — Rozsudok ÖFAB (C-147/12, EU:C:2013:490, bod 30 a tam citovaná judikatúra).

25 — Pozri analogicky návrhy, ktoré predniesol generálny advokát Jacobs vo veci Henkel (C-167/00, EU:C:2002:171, bod 33), a v tomto smere rozsudok Zúid-Chemie (C-189/08, EU:C:2009:475, bod 31).

26 — Rozsudok ÖFAB (C-147/12, EU:C:2013:490, body 31 a 32 a tam citovaná judikatúra).

27 — Rozsudok Tacconi (C-334/00, EU:C:2002:499, body 26 a 27).

28 — Pozri spomedzi mnohých rozsudky Kalfelis (189/87, EU:C:1988:459, bod 17) a Kolassa (C-375/13, EU:C:2015:37, bod 44 a tam citovanú judikatúru).

56. Bez ohľadu na to, že spoločnosť Siemens bola podľa pripomienok úradu sankcionovaná za účasť na protisúťažnej dohode, je nesporné, že konanie vo veci samej sa netýka zmluvy. Je to nepochybne správny záver, lebo predmetom konania vo veci samej je, naopak, žaloba o vrátenie údajného bezdôvodného obohatenia spoločnosti Siemens na úkor úradu bez zmluvného základu.

57. Preto treba zistiť, či je cieľom žaloby určenie zodpovednosti spoločnosti Siemens.

58. Nie je to tak.

59. Po prvé chcem pripomenúť, že podľa ustálenej judikatúry pravidlo osobitnej právomoci uvedené v článku 5 ods. 3 nariadenia č. 44/2001 je založené na existencii osobitne úzkej väzby medzi sporom a súdom miesta, kde došlo alebo by mohlo dôjsť ku skutočnosti, ktorá zakladá nárok na náhradu škody, čo odôvodňuje priznanie právomoci tomuto súdu z dôvodov riadneho výkonu súdnictva a hospodárnej organizácie konania. V oblasti mimozmluvnej zodpovednosti je súd miesta, kde došlo alebo by mohlo dôjsť ku skutočnosti, ktorá zakladá nárok na náhradu škody, zvyčajne najlepšie spôsobilý rozhodnúť vo veci najmä z dôvodov blízkosti sporu a jednoduchšieho vykonávania dôkazov. Výraz „miesto, kde došlo alebo by mohlo dôjsť ku skutočnosti, ktorá zakladá takýto nárok“, uvedený v tomto ustanovení sa týka tak miesta, kde vznikla škoda, ako aj miesta, kde prípadne došlo k príčinnej udalosti, ktorá viedla k tejto škode, takže žalovaného možno žalovať podľa výberu žalobcu pred súdom jedného alebo druhého z týchto dvoch miest.²⁹ Mimozmluvná zodpovednosť môže navyše vzniknúť len za predpokladu, že je možné preukázať príčinnú súvislosť medzi škodou a udalosťou, ktorá zapríčinila jej vznik.³⁰

60. Z toho vyplýva, že pravidlo osobitnej právomoci stanovené v článku 5 ods. 3 nariadenia č. 44/2001 si vyžaduje, aby došlo ku „skutočnosti, ktorá zakladá takýto nárok“, ktorou bola spôsobená „škoda“ – inými slovami strata.³¹

61. Naopak, žaloba o vrátenie bezdôvodného obohatenia nie je založená na strate. Hoci nariadenie č. 44/2001 neobsahuje definíciu „vrátenia“ alebo „bezdôvodného obohatenia“, pokúsím sa opísať ju nasledujúcim spôsobom. Na rozdiel od žaloby, ktorou sa žalobca domáha určenia mimozmluvnej zodpovednosti žalovaného a ktorej cieľom je nahradiť škodu alebo stratu, ktorú žalobca utrpel a za ktorú je žalovaný údajne zodpovedný v dôsledku svojho správania, opomenutia alebo z ďalších dôvodov, ktoré sú mu pripísateľné, cieľom žaloby o vrátenie bezdôvodného obohatenia je vrátiť žalobcovi výhodu, ktorú žalovaný neoprávnene získal na úkor žalobcu (alebo dosiahnuť vyplatenie jej peňažného ekvivalentu). Ako v podstate tvrdí nemecká vláda, žaloba o vrátenie bezdôvodného obohatenia sa preto neodmysliteľne zameriava na *zisk nadobudnutý žalovaným, a nie na stratu utrpenú žalobcom*.³² Bezdôvodné obohatenie je dôvodom žaloby, vrátenie prostriedkom nápravy. Nesúhlasím preto s názorom, podľa ktorého samotné neprijatie spornej pohľadávky predstavuje „skutočnosť, ktorá zakladá takýto nárok“ a spôsobuje stratu.³³

29 — Rozsudok CDC (C-352/13, EU:C:2015:335, body 38 až 40 a tam citovaná judikatúra).

30 — Rozsudok ÖFAB (C-147/12, EU:C:2013:490, bod 34 a tam citovaná judikatúra).

31 — (Vtedajší) generálny advokát Gulmann v návrhoch, ktoré predniesol vo veci Reichert a Kockler (C-261/90, EU:C:1992:78, s. 2169), uviedol: „Jednotlivé jazykové znenia článku 5 ods. 3 [Bruselského dohovoru] majú v každom prípade dve spoločné črty. Prvou je, že musí dôjsť k „nesprávnejmu“ správaniu, a druhou, že toto správanie musí zapríčiniť „skutočnosť, ktorá zakladá nárok na náhradu škody“.“

32 — Pozri okrem iného GOFF, R., JONES, G.: *The Law of Restitution*. 4. vyd. London: Sweet & Maxwell, 1993, s. 16, ktorí tvrdia, že „žaloba o vrátenie plnenia sa týka *výhody, obohatenia* získaného žalovaným na úkor žalobcu; netýka sa utrpenej straty“ (kurzívou zvýraznené v origináli). V tom istom zmysle pozri VIRGO, G.: *The Principles of the Law of Restitution*. 3. vyd. OUP, 2015, s. 3, podľa ktorého „právo týkajúce sa žalôb o vrátenie plnenia priznáva všeobecnú skupinu opravných prostriedkov, ktoré vychádzajú z právnych predpisov a majú jednu spoločnú funkciu, a to odňať žalovanému to, čo získal, a nie nahradiť žalobcovi utrpenú stratu“. Pokiaľ ide o žaloby, ktorých cieľom je vymôcť sumy zaplatené podľa právnych predpisov EÚ v dôsledku nezrovnalostí, pri takých nezrovnalostiach „sa neprávom získaná výhoda odníme najmä povinnosťou zaplatiť alebo vrátiť dlžné či neprávom získané sumy“; pozri rozsudok Somvao (C-599/13, EU:C:2014:2462, bod 35).

33 — V tomto smere ide o rozpor s návrhmi, ktoré predniesol generálny advokát Saugmandsgaard Øe vo veci Austro-Mechana (C-572/14, EU:C:2016:90, bod 86).

62. Na vrátenie bezdôvodného obohatenia je síce okrem toho potrebné, aby bolo obohatenie neoprávnené, nezodpovedá sa to však s mimozmluvnou zodpovednosťou. Okrem toho, že musí dôjsť k strate a musí existovať príčinná súvislosť so správaním žalovaného, predpokladom mimozmluvnej zodpovednosti je aj existencia určitého dôvodu na to, aby sa žalovaný považoval za zodpovedného za stratu utrpenú žalobcom, či už v podobe úmyslu, nedbanlivosti alebo dokonca zodpovednosti v úzkom slova zmysle. Naopak, vymoženie neoprávnené vyplatené sumy nemusí nevyhnutne závisieť od toho, či bol postup príjemcu bezúhonný. Z práva EÚ podobne vyplýva, že pokiaľ členský štát vyberie poplatky spôsobom nezlučiteľným s právom EÚ, ich vrátenie nie je podmienené zodpovednosťou uvedeného členského štátu.³⁴ Naopak, predpokladom nároku na náhradu škody zo strany členského štátu v dôsledku jeho zodpovednosti za porušenie práva EÚ je splnenie určitých dobre známych kritérií stanovených Súdny dvorom.³⁵ Z toho vyplýva, že na rozdiel od tvrdení maďarskej vlády uvedených v jej písomných pripomienkach skutočnosť, že v rámci maďarského práva nemusí byť možné úplne rozlišovať medzi neoprávnenosťou daného obohatenia na jednej strane a stratou na druhej strane, nie je podstatná, lebo, opakujem, vnútroštátne právo nie je pri výklade nariadenia č. 44/2001 rozhodujúce.³⁶

63. Súdny dvor síce nevykladal článok 5 ods. 3 nariadenia č. 44/2001 vo veci Sapir a i.,³⁷ ktorá sa tiež týkala vrátenia určitých plnení, iné rozsudky Súdneho dvora však môj názor do istej miery podporujú.

64. Vo veci Kalfelis³⁸ mal Súdny dvor okrem iného odpovedať na otázku, či „článok 5 ods. 3 [Bruselského dohovoru] priznáva v súvislosti so žalobou založenou na nárokoch vychádzajúcich z civilného deliktu, zmluvy a *bezdôvodného obohatenia* vedľajšiu právomoc v dôsledku skutkovej súvislosti, aj pokiaľ ide o nároky, ktoré nevyplývajú z civilného deliktu“ (kurzívou zvýraznil generálny advokát), na ktorú Súdny dvor odpovedal, že „súd, ktorý má podľa článku 5 ods. 3 právomoc v súvislosti s určitou žalobou v rozsahu, v akom je založená na civilnom delikte alebo delikte, nemá v súvislosti s touto žalobou právomoc v rozsahu, v akom na nich nie je založená“. Je pravda, že Súdny dvor neuviedol, či považuje bezdôvodné obohatenie za mimozmluvnú zodpovednosť: vylúčil len možnosť, že článok 5 ods. 3 by sa mohol vzťahovať na žalobu, ktorá nie je založená na mimozmluvnej zodpovednosti.³⁹ Rozsudok však nesvedčí o uvedení si prirodzených rozdielov medzi jednotlivými druhmi právnych vzťahov.

65. V rozsudku Reichert a Kockler II Súdny dvor navyše uviedol, že článok 5 ods. 3 Bruselského dohovoru nezakladá osobitnú právomoc pre špeciálny druh žaloby kvázireštitučnej povahy podľa francúzskeho zákona o platobnej neschopnosti (*actio pauliana*). Cieľom tejto žaloby nebolo uložiť dlžníkovi povinnosť napraviť škodu, ktorú spôsobil veriteľovi podvodným správaním, ale dosiahnuť neúčinnosť opatrenia prijatého dlžníkom vo vzťahu k veriteľovi, ako aj k tretím osobám.⁴⁰

34 — Pozri okrem iného rozsudok Fantask a i. (C-188/95, EU:C:1997:580, bod 38 a tam citovanú judikatúru).

35 — Pozri rozsudok Brasserie du pêcheur a Factortame (C-46/93 a C-48/93, EU:C:1996:79, bod 51).

36 — Z ustálenej judikatúry vyplýva, že (aj) článok 5 ods. 3 nariadenia č. 44/2001 sa má vykladať autonómne; pozri okrem iného rozsudok Holterman Ferho Exploitatie a i. (C-47/14, EU:C:2015:574, bod 74 a tam citovanú judikatúru). Pokiaľ ide o zjavne odlišný názor, pozri návrhy, ktoré predniesol generálny advokát Saugmandsgaard Øe vo veci Austro-Mechana (C-572/14, EU:C:2016:90, bod 85).

37 — C-645/11, EU:C:2013:228, kde Súdny dvor poskytol výklad článku 6 nariadenia č. 44/2001 v súvislosti so žalobami podanými voči viacerým žalovaným.

38 — 189/87, EU:C:1988:459.

39 — Naopak generálny advokát Darmon uviedol, že právomoc podľa článku 5 ods. 1 Bruselského dohovoru – t. j. zmluvné veci – by mala „spájať“ ďalšie nároky vyplývajúce z civilného deliktu a bezdôvodného obohatenia; pozri návrhy, ktoré predniesol generálny advokát Darmon vo veci Kalfelis (189/87, EU:C:1988:312, body 25 až 31).

40 — Rozsudok Reichert a Kockler (C-261/90, EU:C:1992:149, body 19 a 20).

66. Nesúhlasím preto s názorom, ktorý vyjadril generálny advokát Darmon, keď v poslednej uvedenej veci tvrdil, že Súdny dvor vymedzením veci nárokov z mimozmluvnej zodpovednosti v rozsudku Kalfelis⁴¹ „zahŕnul medzi veci nárokov z mimozmluvnej zodpovednosti žalobu o vrátenie bezdôvodného obohatenia“⁴². Súdny dvor v každom prípade konštatoval, že nie je potrebné vydať rozsudok o otázkach, ktoré mu boli v uvedenej veci položené, a nezaujal stanovisko k názoru generálneho advokáta.⁴³

67. Pre úplnosť uvediem, že viaceré najvyššie súdy členských štátov rozhodli, že žaloba o vrátenie bezdôvodného obohatenia nie je vecou nárokov z mimozmluvnej zodpovednosti.⁴⁴ Nie je prekvapivé, že aj odborníci v oblasti právnej náuky sa zdráhajú označiť žaloby o vrátenie určitého plnenia ako také za veci nárokov z mimozmluvnej zodpovednosti.⁴⁵

68. Po druhé, keby sa článok 5 ods. 3 nariadenia č. 44/2001 vykladal v tom zmysle, že zahŕňa žaloby o vrátenie bezdôvodného obohatenia, znamenalo by to široký výklad ustanovení o osobitnej právomoci v rozpore s prijatými pravidlami výkladu. Okrem toho by sa tým narušil systém uvedený v bodoch 49 až 52 týchto návrhov, ktorý nariadenie zavádza.

69. Faktom je, že na základe odpovedí na otázky položené účastníkom konania na pojednávaní nevidím väzbu medzi sporom vo veci samej a maďarskými súdmi, ktorá by bola užšia ako väzba s rakúskymi súdmi. Naopak, z toho, že v článku 5 ods. 3 nie sú uvedené žaloby o vrátenie určitých plnení, je legitímne vyvodiť záver, že je to práve v dôsledku neexistencie úzkej väzby, ktorá by konzistentne spájala také žaloby s iným súdom, než je súd v mieste podľa bydliska žalovaného.⁴⁶ Jediným skutočným faktorom, ktorý spája predmetný nárok s maďarskými súdmi, je totiž skutočnosť, že vyplýva z pokuty uloženej úradom – čo však len preukazuje správnu povahu prejednávanej veci, ako som vysvetlil vyššie. Domnievam sa preto, že odpoveď navrhovaná úradom, maďarskou vládou a Komisiou by znamenala výklad tohto ustanovenia nad rámec možností.

70. V tom istom zmysle považujem za ešte menej presvedčivé tvrdenie Komisie, že nemôže existovať právne vákuum medzi článkom 5 ods. 1 a článkom 5 ods. 3 nariadenia č. 44/2001. Nič v znení nariadenia č. 44/2001 to nenaznačuje. Skutočnosť, že článok 5 ods. 3 vstupuje do hry, len keď žaloba nie je zmluvnou vecou, nevylučuje možnosť žaloby, ktorá sa netýka zmluvnej ani mimozmluvnej zodpovednosti. Plynulý prechod medzi článkom 5 ods. 1 a článkom 5 ods. 3, ktorý navrhuje Komisia, by v skutočnosti znamenal, že tieto výnimky by boli povýšené na všeobecné pravidlo, čím by článok 2 stratil všetky praktické účinky, čo sa týka záväzkového práva.⁴⁷

71. Po tretie kontextová analýza zahŕňajúca prehľad ďalších ustanovení medzinárodného práva súkromného EÚ potvrdzuje vyššie uvedené stanovisko.

41 — 189/87, EU:C:1988:459 (pozri bod 55 týchto návrhov).

42 — Pozri návrhy, ktoré predniesol generálny advokát Darmon vo veci Shearson Lehman Hutton (C-89/91, EU:C:1992:410, bod 102).

43 — Rozsudok Shearson Lehman Hutton (C-89/91, EU:C:1993:15, bod 25) (pozri najmä štvrtú prejudiciálnu otázku).

44 — Pozri rozhodnutia House of Lords (Snemovňa lordov, Spojené kráľovstvo) z 30. októbra 1997, Kleinwort Benson Ltd v. City of Glasgow District Council [1997] UKHL 43; Oberster Gerichtshof (Najvyšší súdny dvor, Rakúsko) z 13. januára 1998 vo veci 7 Ob 375/97s, a Högsta Domstolen (Najvyšší súd, Švédsko) z 31. augusta 2009 vo veci Ö 1900-08 (NJA 2000:49).

45 — Pozri okrem iného MANKOWSKI, P.: Brussels Ibis Regulation. In: MAGNUS, U., MANKOWSKI, P. (ed.): *European Commentaries on Private International Law*. Zv. I. Köln: Dr. Otto Schmidt, 2016, bod 245, a HERTZ, K.: *Bruxelles I-forordningen med kommentarer*. 2. vyd. København: Jurist- og Økonomforbundets Forlag, 2015, s. 172.

46 — V tomto smere súhlasím s rozsudkom, ktorý vydal Lord Goff vo veci Kleinwort Benson Ltd v. City of Glasgow District Council [1997] UKHL 43, rozhodnutie z 30. októbra 1997.

47 — V rozsudku Brogsitter (C-548/12, EU:C:2014:148, bod 27) Súdny dvor konštatoval, že pokiaľ konanie vo veci samej nie je zmluvnou vecou, musí ísť o vec nárokov z mimozmluvnej zodpovednosti. Toto konštatovanie však bolo založené na predpoklade, že žalobca v uvedenej veci, ktorá sa týkala nárokov na rozličné účely vyplývajúce zo škody spôsobenej správaním žalovaného, ktoré údajne predstavovalo nekalú hospodársku súťaž, sa domáhal určenia zodpovednosti žalovaného. Podobne v ešte nerozhodnutej veci Granarolo (C-196/15) má Súdny dvor určiť, či žaloba o náhradu škody – a nie vrátenie plnenia – za náhle prerušenie ustáleného obchodného vzťahu predstavuje vec zmluvnej alebo mimozmluvnej zodpovednosti.

72. V prvom rade ako totiž tvrdí nemecká vláda, z článku 10 ods. 1 nariadenia (ES) č. 864/2007⁴⁸ vyplýva, že v porovnaní so zmluvnými a mimozmluvnými vecami medzinárodné právo súkromné EÚ v rámci predvoleného scenára považuje bezdôvodné obohatenie za samostatnú kategóriu. Nariadenie č. 44/2001 bolo síce prijaté skôr než nariadenie č. 864/2007, no normotvorca EÚ usúdil, že vecná pôsobnosť a ustanovenia jedného nariadenia musia byť zlučiteľné s druhým.⁴⁹

73. V druhom rade článok 5 ods. 4 nariadenia č. 44/2001 i článok 7 ods. 3 prepracovaného znenia tohto nariadenia, konkrétne nariadenia (EÚ) č. 1215/2012,⁵⁰ upravujú osobitnú právomoc „vo veciach občianskoprávných nárokov na náhradu škody *alebo navrátenie do pôvodného stavu* v súvislosti s trestným činom na súde konajúcim v tejto trestnej veci“ (kurzívou zvýraznil generálny advokát) a nespájajú ju so všeobecnou právomocou vo veciach nárokov z mimozmluvnej zodpovednosti. Nariadenie č. 1215/2012 teraz navyše upravuje aj osobitnú právomoc „v konaniach vo veciach občianskych nárokov na *vrátenie* predmetu kultúrnej hodnoty vymedzeného v článku 1 bode 1 [smernice 93/7]⁵¹... na súdoch podľa miesta, kde sa nachádza predmet kultúrnej hodnoty v čase začatia konania“ (kurzívou zvýraznil generálny advokát). V oboch prípadoch existuje jasná väzba spájajúca také konania o navrátenie do pôvodného stavu alebo o vrátenie predmetu so súdmi iného členského štátu, než je štát bydliska žalovaného; táto väzba sa líši od tej, ktorú som uviedol v bode 59 týchto návrhov. Za povšimnutie stojí aj to, že zo znenia článku 7 ods. 2 nariadenia č. 1215/2012 vyplýva, že normotvorca EÚ nepovažoval za potrebné rozšíriť osobitnú právomoc vo veciach mimozmluvnej zodpovednosti. Všetko toto potvrdzuje názor, že so žalobami o vrátenie plnenia alebo navrátenie do pôvodného stavu sa systematicky zaobchádza inak ako so žalobami o náhradu škody vyplývajúcimi z mimozmluvnej zodpovednosti.

74. Nakoniec úrad tvrdí, že ak spor vo veci samej nepatrí do pôsobnosti článku 5 ods. 3 nariadenia č. 44/2001, neexistuje nijaký súd, na ktorý by mohol podať žalobu – alebo presnejšie, ako úrad vysvetlil na pojednávaní, nijaký súd v Maďarsku, na ktorý by mohol podať žalobu proti všetkým účastníkom protisúťažnej dohody, z ktorej prejednávana vec vychádza. Úrad tvrdí, že by to bolo v rozpore s cieľom nariadenia spočívajúcim v zjednodušení konania. V tomto smere chcem po prvé pripomenúť, že hoci je pravda, že ak budú jednotlivé aspekty toho istého sporu prejednávať rôzne súdy, môžu z toho vyplývať nevýhody, no žalobca vždy môže podať žalobu v plnom rozsahu na súdoch bydliska žalovaného.⁵² Existuje teda súd, na ktorý môže úrad podať svoju žalobu. V každom prípade keby rakúske súdy odmietli prejednať spor v dôsledku verejnoprávneho pôvodu predmetného nároku, tento dôsledok by prirodzene vyplynul zo vzájomného pôsobenia rozsahu harmonizácie dosiahnutej v zmysle tohto nariadenia na jednej strane a vnútroštátnych procesných predpisov na druhej strane (*in casu* maďarské predpisy o správnom donucovanom konaní). Po druhé, pokiaľ ide o cieľ spočívajúci v zjednodušení, na ktorý sa úrad odvoláva, z odôvodnenia 11 nariadenia vyplýva, že z dôvodu predvídateľnosti je hlavnou zásadou, ktorá je nosná, právomoc súdov podľa miesta bydliska žalovaného, a naopak, dostupnosť osobitnej alebo výlučnej právomoci len v obmedzenom rozsahu. Tento cieľ je teda v rozpore so stanoviskom úradu.

75. Vzhľadom na všetky predchádzajúce úvahy žaloba o vrátenie bezdôvodného obohatenia nie je „vecou nárokov z mimozmluvnej zodpovednosti“ v zmysle článku 5 ods. 3 nariadenia č. 44/2001.

48 — Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady z 11. júla 2007 o rozhodnom práve pre mimozmluvné záväzky (Rím II) (Ú. v. EÚ L 199, 2007, s. 40). Článok 10 ods. 1 nariadenia č. 864/2007 („Bездôvodné obohatenie“) stanovuje: „Ak sa mimozmluvný záväzok vyplývajúci z bezdôvodného obohatenia, vrátane vrátenia neoprávnene prijatej platby, týka existujúceho vzťahu medzi stranami, akým je napríklad zmluva alebo civilný delikt, ktorý má úzku väzbu s týmto bezdôvodným obohatením, spravuje sa tým istým právnym poriadkom ako uvedený vzťah.“ Pozri tiež článok 2 uvedeného nariadenia.

49 — Pozri odôvodnenie 7 nariadenia č. 864/2007.

50 — Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady z 12. decembra 2012 o právomoci a o uznávaní a výkone rozsudkov v občianskych a obchodných veciach (prepracované znenie) (Ú. v. EÚ L 351, 2012, s. 1).

51 — Smernica Rady 93/7/EHS z 15. marca 1993 o navrátení predmetov kultúrnej hodnoty nezákonne vyvezených z územia členského štátu (Ú. v. ES L 74, 1993, s. 74; Mim. vyd. 02/004, s. 399).

52 — Rozsudok Kalfelis (189/87, EU:C:1988:459, bod 20).

IV – Návrh

76. Z vyššie uvedených dôvodov navrhujem, aby Súdny dvor odpovedal na otázku, ktorú položil Fővárosi Ítéltábla (Krajský odvolací súd Budapešť, Maďarsko) vo veci C-102/12, v tom zmysle, že taká žaloba o vrátenie bezdôvodného obohatenia, ktorá vychádza z vrátenia pokuty uloženej v konaní na ochranu hospodárskej súťaže, aká je predmetom konania vo veci samej, nie je „občianskou a obchodnou vecou“ na účely článku 1 nariadenia Rady (ES) č. 44/2001 z 22. decembra 2000 o právomoci a o uznávaní a výkone rozsudkov v občianskych a obchodných veciach.

77. Subsidiárne navrhujem, aby Súdny dvor odpovedal na prejudiciálnu otázku v tom zmysle, že článok 5 ods. 3 nariadenia č. 44/2001 treba vykladať tak, že žaloba o vrátenie bezdôvodného obohatenia nepredstavuje „vec nárokov z mimozmluvnej zodpovednosti“ v zmysle uvedeného ustanovenia.